

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczeni, hajdu-böszörményi és székelyhid-kerületi „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Követeléstől. Ott két ellenje...

Felölös szerkesztő: ATMÁRI KÁROLY. Főmunkatárs: TISZAI DÁNIEL.

nyilttér.

HELLER és LIPPMANN

ez. birtokos és gabonake...

akraktárát,

minőségben és jutányos gyári...

220 2-4

ályázat.

helyi fűrésztársulat ré...

ket követelő:

összes. négy ül széles, melyből...

elés, hogy szoba porcellán kád...

székelyhadon. 1875. június hó 24-én.

Dr. Horváth József.

társulat elnöke.

tvalasztási lobogók

ppju és selyemszövetből

betűs felirattal

magyságban és mennyiségben

ten órán megrendelhetők

legjutányosabb áron

kaphatók

Swoboda József

kereskedésében

Debreczenben a „Fehérlő”

vendéglő mellett.

ECZENI

ia s kártyagyári

ársulat

MŰNYOMDAJA.

ozik

nyomatványok

arom

pontos

tésére.

rová a megrendelések

iacz, a reform. nagy-

...

...

...

...

...

...

...

...

...

Előfizetési árak: Helyben és postán küldve: Egy évre 10 frt - kr. 1/2, fél évre 2 frt 50 kr. Fél évre 6 - ., Egyes szám 10.

Hirdetési díj: Öt napos bejelentés 5 kr. Nagyobb terjedelmű, mint szintén több napos hirdetés, akkor szerinti a legolcsóbb árat: Bélyegdíj: minden bejelentésért külön 30 kr.

Felhívás előfizetésre a „DEBRECZEN” jövő félévi folyamára.

A „Debreczen” tovább is fogja pályáját folytatni. Politikai hitvallásunkat, úgy véljük, szükségtelen ismertetnünk, felment ettől bennünket a lap multja, melyben következetesen haladt mindig a nemzeti önállóság eszméjétől vezéreltetve.

Debreczen, 1875. június hó. Tiszai Dániel, főmunkatárs. Szatmári Károly, felelős szerkesztő.

Miért tartunk a függetlenségi párttal?

A Tisza vagy szabadelvű név alatti párt szereplőinek azon tettek, miszerint azon harczteről, melyen bebizonyították Michaelt francia történelméről ana szavait „A magyar nemzet a méltóság aristokraciája - 5 millió lovag a szó legnemesebb és szőbb értelmében - állami önállóságát, s ennek jogos és észszerű követelményeirel harczolt és pedig jellemzilárság utját választva, - ma léptek: s a szép harczot befejeztetve az állam azon kormányára, illetőleg az állam sorsa felett azon hatalom helyére léptek, melynek szerkezte ellen harczoltak, s honnan, s melynek szerkezte miatt azon óriási nyomor keletkezett, melyet nemcsak az állam, de a társadalmi lét fogalma, ennek morálja, sőt minden egyes ember érez: kiléptek az állam ezen kormányára, mert van reményük segíthetnie a kikiáltott nyomoron, éreznek magokban erőt, energiát, kitartást, szembeszállani azon okokkal, melyek egyenesen vittek a romlásba, s melyek módjával bírnak valami értelemmel, kivált azon beösmérés mellett, melyet ezen lépések kiemelésére, a párt jellem irányában tettek azonban csak addig, míg a pártjellem, elvűség sértetlen hagyásával, mint egyes merész vállalkozók lépnek fel a pártarczok közt, mint olyan elszánt férfiak, kik céljukban csak győzhetnek, vagy lebukhatnak a politikai tétől.”

A „DEBRECZEN” tárczája.

Az utolsó harambasa.

Eredeti regény, 1 kötetben. Zombori Gedőtől. (Folytatás.) Szívem összeszorult, pedig még nem tudtam, mily borzasztó a fenyegetés. Körültem néma csend volt. Egyszer vidor női hangok tötték meg füleimet. A hangok után indultam. Folyosók tévege tártul előmbre: mindenütt élet, néhol sohaj, máshelyen vidor kedv csapongása jutott fülembre, a folyosó falain át. E falak hideg sima köből oltak építve, ajtóknak, ablaknak semmi nyoma. Egy helyen sima vas lemezre léptem. Egyszerre megnyitott az előttem álló fal, szoba tárul előmbre, benne

lamentarizmussal birunk, legfőbb értelemben egyes nemzetek szellemi és anyagi tehetőségén alapuló önbecszerete, méltósága és önállóságának folytonos érvényesítése más államokkal szemben, - a parlamentnek nemcsak a napi szükségeket rendező és szust alkotó gépek - de ugy szólván a nagy világ sájonjai küzdelei, hol a nemzetek és államok tulajdonaiukkal szerepelnek, szellemileg bódolnak vagy hódoltnak, s folytonosan működtetik az ember társadalmi életének nagy szerűségét, s valamint a mindennapi életben a szigorú jellem és öngazdálkodás a szellemi tehetőségeknek s igényeknek az anyagi körülményekkel az önállóság egyedül feltétele, s így sem anyagi, - sem szellemi demoralizáció elő nem állhat, ezen elv áll egy nemzet állami életére is, s nekünk magyaroknak éppen ezen nézetben kell jövőnk alapját keresni, így jellemzett bennünket fentemlített szavakban Michaelt is.

Nem szölok, hogy nálunk is minden egyéb p. o. önérdék, hírnév utáni zabolátlan hiúság, ártelen vakmerőség, sőt bűn is lehetett sorsunk előidézője, de jellem szigorúság nem volt. Arról sem szölok, hogy ezen szép tulajdost feladni mily hiba volt, s hogy ezt csakugyan feladták. Csupán olyan tárgyra akarok reflectálni, mely tényleg igazolja, hogy a szabadelvű párt szereplőinek azon bátor nyilatkozatuk, miszerint nem sok reményt nyújthatnak a nyomor segítésére, nagy kárt és lealattatást idéz elő egy állami, mint társadalmi jövőnkre.

Általában meg vagyok győződve, hogy a pénzügyi önállóság egyik fő feltétele nemcsak állami önállóságunknak, de általában vagyoni existenciánknak; és ezt egy nemzeti pénzügy kibocsátó oly banktól feltételezzük, mely nemcsak egyszerű, vagy nagyon is rafinírozott consortium üzlete legyen, de a mely a nemzeti és állami vagyon és hitel valódi értékét képviselje és ennek jogszerű s valódi fogalmát emelje diadalra, - azaz legyen az alapítva az állam realis vagyonára, mint az évenként szaporodó nyers arany és ezüst termékek, államjagok, más oldalról az állam adózási képességére, vagy is az ipar és termelési szorgalom biztosította azon jóvedeleura, mit minden egyes honpolgár adhat és ad is az államnak, de költésnös viszton szolgáltat.

Tudjuk, hogy csak ilyen alapon nyugvó nemzeti bank lehet az, hogy az állam szükségait, mint a hazai gazdaság s ipar igényeit kielégíthesse s egymással egyensúlyba tartsa, s ennek emelése a maga hitelt s tekintélyt emelhesse, ezen alapon nyugodhatik a pénz fogalma, jogossága, így lehet biztos képviselője egy társadalom és állam vagyoni értékének, ez szabályozhatja az állami költelekzetés határát, és lehet egyedül pénzforrása, s ez azon mód melyszerint állam mástól mint önmagá tehetőségéből pénzerőt ne költsönözön, s kamatot ne fizessen mint most teszi, igaz hogy pénzének hitelt kockázthatja, - de csak abban az esetben, ha az államjagok bűns kezelése alatt vannak, az eddigi pénzrendszer uraival és alapjával t. i. az oszt. banki leendő összehasonlással és liquidálással lehet csak pénzbeli valódi jogos rendszert s önállóságot elérni, - s az állam és nemzeti függetlenségét a pénz hatalma alól kiszabadítani, - a kissé nagy kérdés, de a ki nagy ember akar lenni, minő máj nap számtalan van, nyugot kell tenni, különben az ilyen emberek a politikai nagyság eszméjének csak parasztai.

És mi a mai helyzet urainak e részbeni tervei? Örvendeni a magát felkértet oszt. bank azon ígéretének, hogy egy magyar escompte bank felállítását magára vállalja, az érc alapot sőt enged egy két magyar hivatalnokot is kineveztetni, s így majd a magyar érdekeken is fog bővebben segíteni mint eddig, azaz meghajolni a vagyoni és érték hátrazolatlanságát uralkodó pénzhatalom előtt.

Nem látjuk által, hogy az osztrák bank nemcsak hogy nem jó akaratból, pláne kegyből teszi ezen ígéretét, nemcsak hogy igéri a magyar érdekeket pénz negélyt, de már ma is, kiált a Bécsi krach óta, óriás mennyiségű kölcsönt adott a magyar realis birtokokra, óriási betétkészletekkel terhelte azokat, és pedig azért hogy mikorra szerződési idő lejárna, - egy nemzeti magyar bank létrejöhetése elől teljesen elzárjon minden utat, merészséget, elvet, sőt oda szorítsa a nagy zajjal fellépett helyzet ut urainak nézetét, akaratát, s velők

ban vad martaolozainak dobja zsákmanyyul. Ez volt az engedetlenek büntetése, bizonyos halál; inég az volt legboldogabb, ki irtóztató helyzetében megörült. Hogy jött és tñnt el a Máriász, azt nem tudta felgögni senki. Gépek, látatlan erőtlő roszgatva, adták be a táplálékot, ajándékokat, mosták a fehér márvány padlózatot, tüntették az eltűntendőköt, de kijárát, közlekedés a külvilággal nem volt sehol.

Azok közt, kik velem egyenlőleg gyászolák, siratták, hogy a szűlei karok körül kiragadtattak; volt az alig 16 éves Lidia, a zalathnai bíró leánya; szép és ártatlan, mint férfias és merész. Ó talalta ki a mentő eszközt. - Szökjünk meg; inkább veszzünk el éhen és szomjban, mint éljünk meggyaláza. Megöleltem, az ölelés és ártatlan, mint éhen esüki volt, hogy egymást el nem hagyjuk. - De ha nincs kijárás? - Valahol lenni kell; a Máriász ki és be jár ide. A Máriász naponta eljött, ismételte szerelmi vallomását, fenyegetését. Eszlatt a végzetes nap közeledett.

együtt párt biveiket, hogy az állami pénzügy kibocsátásának forgalmát megsemmisítve, továbbra is az eddigi valósággal, a társadalmakon élődő bankrendszerek, s természetesen ezek közt, mint legnagyobb tekintély t. i. - az osztrák nemzeti bank alatt jobbjákkodjon. Nem látjuk át, hogy p. o. az osztrák nemzeti bank jegyeinek váltásjá azért állott csaknem alpirán, érve a legfálatlabbakat, és legkisebb rangukat is, igen nagy nemzetgazdászok ugyan de nagyon hamar lecsusznak ezen nagyserű tan sikalmós utain az ott élőködő pénzuralom és manipuláció török menyországába, és szontul nem ön nézetek után haladnak, hanem a pénzuralom hőseinek csabos fényök után.

Nem látjuk át, hogy az osztrák bank akkor, midőn óriási kölcsönt adott már magyar birtokokra, s a mi könnyelműségünk miatt) nagyon is gyanus mennyiségű pénzügyeinek értéke alpirán áll, - ez által nemcsak ön jövőjét biztosítja, de roppant mérben súlyosítva az államadóságot letróhetésének, igazolásának egyedül az állami vagyonérték és pénz forgalmának tisztázásában rejő reményét, - természetesen meg egyszer egy internationalisá válható óriási vihar nem segít a pénzuralom tyrannusmusa, a magyar állam önállóságát, sőt politikai szereplését - vagyoni erejének kifejtését is megakadályozza.

Mindenki látja, hogy nem birjuk már most sem felszágazott adónkat, pedig ez is kevés az állam részére. Mi a kormány terve e részben? egynehány szegény hivatalnokot kenyér nélkül hagyni, az adó felemelése minden mellékutakon, de a status adósággát, mi másutt milliókat hoz be, nem bántva - a gyengeséget gavalleriának a nevezte, - oda pedig gondolni sem merészelve, hogy a képzelhetlenség demoralizáló örökös adóekució, milliókra menő kamat és költés, mily károkat csinál, mint rabol el, s hogy lehetne egy is segíteni nemcsak az adórestancia garancziájára fektetett kölcsönöl, de jól kezelt assignata rendezérel.

És mi a további terv? Eladni az államjagokat. Ha egyéb nem lenne is ok, már maga ezen kérdés elég ok lenne, hogy egy nemzeti ellenzéki párt felvirágozzék „és a vásárra vigyázzon”. Könnyen hitelt, hogy ezen mai helyzet urainak szempontja még szétágazhatik, de ezekhez már kis reményt lehet kötni.

Mintán csak egy ígérnek valami javulást ha minél többet adóznak, de hogy azon milliók, melyek a vassai garantírozás immoralis kezelése miatt oda veszttek, mi ok miatt veszték el, s az a kis számadási hiba, mi p. o. a Kerkapolyi és Lóyai pénzügyeri változásához majdnem 15 milliónyi összeget képező különbségeket tüntetett fel, tevével vagy bűn volt-e? e részben a felvilágosítás helyett, jelen kormány szereplői is az eltsuciózás szabályait veték át.

Ezen átalánosságban említtet egy pár körülmény is elegendő ok arra, hogy a függetlenségi párt körét nagyobbítsuk, s tekintélyt megnyerjen tudja, kiki emelje, annyival inkább mert az hiszük, hogy ezen pártnak mindig sokkal szöbb hivatása van a nemzet, állam, és egyes emberek jövőjére, mint a minő haszna van a mai helyzet urai mőködésének, s hiszük, hogy ha a mai helyzet urai mégis netalan akár közigazgatás p. o. municipalitásunk reformálásával vagy p. o. képviselők feletti ellenörkölthetést eszközölhető választókerületi állandó bizottmányok rendezésével a személyi és vagyoni ezeitég elfelejtett bizottságú rendezésével, az eddigi törvény mixtura helyett cödekekkel lepnének meg, ezen szorgalmokra nem kis hatással lenne reá éber szemmel figyelő párt.

Söt kell, hogy azon ellenpárti gunyt, - miszerint a független párt nagyobb része egyszerű kisbirtokosokból és gazdákól áll, viszszautasítsa, mert bár mily nagyon ellepje is nemzetünk az a cosmopolitistikus modern más és jelleg azon nemzeti erő, becsületesség és jellem, mely alapja lehet, egy valódi politka szereplésére hivatott nemzetnek, bár minő államjogi, - vagy szocialis vihar után ezen egyszerű embereknél lesz feltalálható biztossan.

Mi addig minden időt e labyrinth kijárának megtalálására fordítottunk. Ott bolyongtunk az átkos téveg folyosón, hol apár, anár, szerető szívek, megtört boldogtalan lények fájdalma sohajtott. Nappal és éjszakában itt nem volt különbség; Lidia és örök egyfőségben is ki tudta számítani a nappalt és éjszakát, szerinte ma itéletünk napja volt. - Menjünk rejtünk el magunkat, haljunk meg éhen és szomjban. Ez volt akaratunk. Kétségbeesett szaladásunkban öntudatlanul ép azon irányunk tartva, melyet eddig számításal kerültünk, mert azt hittük, hogy az bizonyosan szobánkhöz visz; egy sötét folyosóra találtunk, hol a lég mintha fojtóbb lett volna. - Ide, ide, tovább, tovább, itt meghalhatunk. Egmás keblére borultunk, megcsókoltuk egymást, s Lidia előre ment. A láthatlan homlyly vett körül. Szívem szorult... Egyszer sziszakító kiáltás hallatszott előttem. Lidia kiáltása volt. Megállottam. Elöttem pár lépésről a föld mélyéből tompa, elhalt nyögés hangzott fel. - Kialtottam nevét; de már a nyögés is megszűnt, friss vér, grös szaga vegült a fojtó légbe. Térdre omlottam, imádkoztam.

— A képviselőválasztások nem fognak az egész országban július hó 1-je és 10-dike közt megejtetni, nehány törvényhatóság eddig a választók állandó névjegyzékét el nem készít, sőt nehány még csak július elején lesz készen e munkával. - Ezen elkésett kerültek számára valószínűleg július hó 20-28 köti idő lesz kitűzve a választásokra.

— Konstantinápolyi hírek szerint az új nagy vezér, E s s a d pása állás, erősen meg van ingatva, és pedig föleg azért, mivel a szultán folytonos és mérték nélküli pénzköveveléseinek nem bír eleget tenni. Gyantilógus utódja vagy a bécsi török nagykövet, vagy Mahmud pása lesz, ki még mindig kedvence a szultánnak.

— Alexandriában jun. 28-án tartott meg a Khedive által nagy vendégsereg előtt a nemzetközi felebbezési törvények ünnepélyes megnyitása, a miniszterek és több méltóság jelenlétében. A Khedive beszédében hangsúlyozta, hogy a szultán szolgálja s a nagyhatalmak támogatása tette lehetővé e törvények felállítását. Örömet fejezte ki, hogy oly számos előkelő és tisztelretremelő e yéu veszi körül, kikben a jó igazságszolgáltatás teljes zálogát birja. Meg van győződve, hogy bölcsességük minden érdekeket ki fog elégeniti, s ez által az új törvények iránt engedelmséget és tiszteletet fog szerzeni. A mai nap - folytatá - emlékeztetremelő Egyiptom történetében, mint a civilizált új aerájának kezdete. Végül meggyőződését nyilvánította, hogy a ma felavatott nagy mű isten segítségével biztosítva van. Beszédé után a Khedive az idegen képviselők üdvözléteit fogadta. Azután kihallgatást volt.

— Bécsi lapok írják, hogy Krupp - belváti követelésének tarthatatlanságát, - a es. kir. hadügyminiszteriummal kikés alkuba akar bocsátkozni. Követelése különben érthető, mert Uchatius, az általa feltalált agyuk systemáját csakugyan Kruppól sajátította el; hanem a lényegessé javítások, új gépezetek, nagyon költségessé teszik a feltaláló privilégiumát; annnyival is inkább, mert a közös hadügyminiszterium, az átbocsátott felütleget kész pénzért vette meg.

V. Ferdinánd meghalt.

V. Ferdinánd magyar király, egy prágai távirat szerint, meghalt kedden délután 3 óra 45 p. tudósításhúds következében. A boldogult fejedelem, kinek országa különösen alkotmányunk történetében oly fényes emléket hagyott hátra, már régóta gyengélkedett. Prágai visszautasításában uje, Karolina császárné és királyné, mint legbübb barátója és részvételjes sorsosa gondolt alatt, távol a politikától, a jövő hálás szerepelt soroztkozva, a leg gondosabb ápolással melet tudta csak rövidre szabott életanalát oly hosszúra kinyújtani. Eltrajzi adataiból egyelőre csak a következő legnevezetesebb mozzanatok emeljük ki:

I. Ferdinand (Károly, Lipót, Ferenc, Marczell) Ausztria császára és Magyarország királya I. Ferenc császár és Maria Terézia császárné legidősebb fia született 1793. évi április 14-én Bécsben. Már fenzene korától fogva gyenge testalkata miatt sok szenvedésnek volt kitéve. Nagyaptyja Károly főherceg példái által batoritva, a legnemesebb szívjóságnak adta jeleit. 1815-ben beutazta Olaszországot, Heuetitát és Franciaországnak egy részét. Ez utazás ugyestile meg szellemileg kitűnő hatással volt az ifjú főhercegre. Nagy előszeretettel viseltett az ipar iránt és magános óráiban legjobban szeretett műtani és heraldikus tanulmányokkal foglalkozni. 1828. évi szept. 28-án Pozsonyban megnemoratott Magyarország királyává. Ekkor nyerte el az „V. dik” címet. Ezáltal nagy befolyást nyert a birodalom kormányzásába. 1831. évi febr. 21-én kelt egybe, Viktor Emanuel szardiniai királynak harmadik leányával, Karolina hgnóvel. 1832-ben Reindl Ferenc nyugdíjazott kapitány megenyeltet követt el éljenre, mert a király megadta tőle a kért segélypénzt. Mintán Ferdinand atyja 1835. évi márcz. 2-án meghalozott, ő lépett, mint jogszerinti örökös, a császári trónra. Első országlási tette az olasz alattvalók pártolása volt. A nagyszánu olasz politikai foglyoknak

Liszky Sándor.

Az imént még utána akartam ugrani, most az élet őszöne kelt fel bennem. Isten lelke egy gondolatot sugalt. Csuszva, óvatosan megtapogattam a helyet; egy nagy kultorma üreg volt az; éles kaszkából kereztebe kirakva. Kasza tömlöcz; itt kell lenni a kijárónak, ha ezt ide tették. Az üreg és a barlang fala közt alig egy lábnyi tér volt, itt kellett elislkani. Szegény jó Lidianak, ki bátran ment, itt bele kellett vesznie; de nekem itt kell megmenekülöm. Kímondhatatlan lassusággal és fontolva féltáladommal mindergem a kutban csusztam a fal oldalánál. Szerencsem, hogy a kaszk kerezte az üreg szájától egy pár lábnyira kezdődött. Nehány lábot haladhatunk így előre, mikor túl voltam a kut szélén, melynek szája teljes kört alkotott.

(Folyt. köv.)

